

BIJ VOORKEUR RETOUR DINSDAG 19 NOVEMBER I.V.M. AANLEVEREN BIJ BZ VOOR DE COCO
TER BESLISSING

Aan
de minister

 16/11

Generale Thesaurie
Directie Buitenlandse
Financiële Betrekkingen

Persoonsgegevens

nota

Kabinetsappreciatie WRR-rapport 'Europese vergrijzing in het vizier'

Datum
14 november 2024

Notanummer
2024-0000519452

Bijlage
Concept Kamerbrief

Aanleidinging

- De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) heeft op 25 september jl. het rapport 'Europese vergrijzing in het vizier' aan u aangeboden en gepubliceerd.
- Met bijgaande brief stuurt u samen met de minister van SZW een kabinetsappreciatie van het rapport aan beide Kamers (ook de Eerste Kamer toonde interesse in het rapport tijdens de APB). De appreciatie is tot stand gekomen in samenwerking met ambtelijk SZW en BZ. Mogelijk zal ook de minister van BZ nog mede willen ondertekenen.
- De Kamerbrief zal worden afgestemd via de CoCo van 26 november en de MR van 29 november.

Beslispunten

- • Graag uw akkoord met bijgevoegde concept Kamerbrief. U ontvangt voorafgaand aan de MR van 29 november nog een definitieve versie ter ondertekening.

Kernpunten

- De WRR schetst in haar rapport de grote uitdagingen waar de toenemende vergrijzing Europese samenlevingen voor stelt, specifiek op gebied van pensioenen en begrotingen.
- De WRR wijst erop dat de vergrijzing in de EU-lidstaten zowel direct als indirect impact heeft op Nederland en dat het belangrijk is dat Nederland zich hiervan meer bewust wordt. Ook met oog op de specifieke Nederlandse positie met relatief minder vergrijzing en grote pensioenvermogens.
- De kabinetsappreciatie onderstreept het belang van dit onderwerp, zeker ook in EU-verband. Het kabinet wijst er in de appreciatie op dat zij de toenemende vergrijzingsdruk op de economie en maatschappij, zowel nationaal als Europees erkent. Het regeerprogramma wordt aangehaald, dat schetst hoe het kabinet zich nationaal inzet op financieel-economisch gebied en op een bredere aanpak voor arbeidsmarktkrapte.
- Het kabinet onderstreept de meerwaarde en het belang van de analyse van de WRR. Het kabinet blijft aandacht vragen voor implementatie van hervormingen die de arbeidsparticipatie onder ouderen kunnen verhogen en de overheidsfinanciën van lidstaten vergrijzingsbestendiger maken. Daarbij ziet het kabinet echter beperkt concrete ruimte op EU-niveau door de al bestaande activiteiten en instituties, verdeling van competenties binnen de EU en de bredere belangen die Nederland bij zijn inzet moet meewegen.

Toelichting

Inhoud rapport

- De Europese bevolking bestaat voor een toenemend aandeel uit ouderen.
- De WRR schetst vier risico's, namelijk economische stagnatie, hoge staatsschulden en divergentie, inflatiedruk en maatschappelijke en politieke spanningen tussen en binnen landen.
- Het rapport richt zich op de gevolgen van de vergrijzing in andere Europese landen voor Nederland, met name rond pensioenrisico's en de bredere maatschappelijke impact daarvan.
- De WRR pleit er daarom voor dat vergrijzing zowel nationaal als Europees (tijdig) op de agenda staat. De WRR benadrukt het belang om als Nederland na te denken over de wijze waarop we ons verhouden tot de vergrijzingsproblematiek van andere landen. Het advies van de WRR valt uiteen in drie aanbevelingen met acht sub-aanbevelingen:
 1. Anticipeer op een vergrijzende EU en bereid de samenleving voor
 - a. Monitor de Europese vergrijzing en de beleidsrespons daarop.
 - b. Bouw partnerschappen met andere EU-landen om pensioen- en vergrijzingsrisico's op de Europese politieke agenda te zetten en te houden.
 2. Stuur op EU-niveau aan op vergrijzingsbestendig sociaaleconomisch en pensioenbeleid
 - a. Zet EU-breed in op beleid dat meer en langer werken faciliteert en stimuleert.
 - b. Versterk onafhankelijke Europese instituties op het gebied van begrotingen, vergrijzing en pensioenen.
 - c. Maak vergrijzingsbestendige Europese economieën een speerpunt van de Nederlandse inzet in EU-onderhandelingen.
 3. Bescherm op nationaal niveau tegen mogelijk negatieve gevolgen van Europese vergrijzing
 - a. Blijf inzetten op een vergrijzingsbestendige Nederlandse samenleving en economie.
 - b. Demp de impact van de economische gevolgen van Europese vergrijzing op Nederland.
 - c. Haal handels- en investeringsbanden aan met landen met een demografisch dividend.

Kabinetsappreciatie

- Het kabinet onderschrijft het belang van monitoren en bespreken van pensioenen en vergrijzing in relevante EU gremia (aanbeveling 1a en b). Het kabinet ziet voldoende mogelijkheid hiervoor via bestaande overlegstructuren. Er is geen noodzaak voor nieuwe structuren.
- Binnen het EU-kader ziet het kabinet het belang van de inzet op verhoging van de arbeidsparticipatie, met name onder ouderen (aanbeveling 2a). Daarbij is het kabinet van mening dat de huidige Europese raamwerken en instituties de vergrijzing (in samenhang met overheidsfinanciën) voldoende monitoren en lidstaten voorzien van een prikkel om hun economieën vergrijzingsbestendig te maken. Het kabinet acht daarom verdere versterking van Europese instituties hierop (aanbeveling 2b) niet opportuun. Bij de aanbeveling om Europese landen met een grote opgave op het gebied van vergrijzing (in)direct te ondersteunen via bijvoorbeeld verdere budgettaire integratie of gezamenlijke schulden (aanbeveling 2c) herhaalt het kabinet geen

voorzitter te zijn van het aangaan van gemeenschappelijke schulden voor nieuwe Europese instrumenten.

- Het kabinet ziet op nationaal niveau het belang van het blijven inzetten op een vergrijzingsbestendige Nederlandse samenleving en economie (aanbeveling 3a). Zo zijn er in Nederland al verschillende maatregelen genomen om mensen langer door te laten werken. Ook onderschrijft het kabinet het belang van het dempen van economische risico's van Europese vergrijzing (aanbeveling 3b), maar wijst het erop dat het aan pensioenfondsen zelf is om een afweging te maken, binnen de wettelijke kaders, over de diversificatie van beleggingsportefeuilles. Daarnaast ziet het kabinet het belang om handel te drijven met een diverse groep landen, waaronder landen met een demografisch dividend (aanbeveling 3c). Kanttekening daarbij is dat de keuze waar de economische diplomatie zich op richt en mee onderhandeld over handelsafspraken afhankelijk is van meerdere factoren.

Politiek/bestuurlijke context

Nationale context:

- Tijdens de algemene financiële beschouwingen in de Tweede Kamer jl. is gevraagd naar het WRR-rapport en hoe het kabinet omgaat met de risico's die er in het rapport worden aangehaald.
- Tijdens de algemene politieke beschouwingen in de Eerste Kamer jl. is er gevraagd naar de gevolgen van de vergrijzing bij onze handelspartners voor onze handel en de consequenties van Europese vergrijzende landen die niet dezelfde pensioenvermogens hebben opgebouwd als Nederland.
- De Kamer heeft zich in diverse moties uitgesproken tegen gemeenschappelijke schuldfinanciering. Daarmee ligt het WRR-voorstel om dit in te zetten als wisselgeld voor pensioenhervormingen zeer gevoelig.

EU-context:

- Tijdens de informele Ecofinraad van september jl. is er onder het Hongaarse voorzitterschap gesproken over demografische uitdagingen. Ook vind er op 18 en 19 november een informele Raad Werkgelegenheid en Sociaal Beleid over demografie plaats.
- De politieke richtsnoeren van de nieuwe Commissie Von der Leyen laten zien dat demografie de komende periode op de Europese agenda blijft.
- Er komen verschillende reguliere rapporten uit van de Europese Commissie m.b.t. pensioenen, vergrijzing en overheidsfinanciën (bv. de 'Debt Sustainability Monitor', 'Ageing Report' en 'Pension adequacy report').

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.